

A reform-arrogancia veresége

A népszavazás eredménye egyértelműen azt mutatja, hogy nem a három kérdés tartalma volt a döntő mérce, hanem a kormány eddigi erőszakos reform-próbálkozásait ítélték el az igennel szavazó polgárok, hiszen másként nem értelmezhető a hárommilliót haladó „igen” voks. Bár Paul Lendvai a magyar TV-ben bírálta az igennel szavazókat, hogy „a Magyarok egy Euró megtakarításért” voksoltak, mégsem hiszem, hogy többen csak ez az egy Eurós spórolásért szavaztak. Biztosan voltak közöttük olyanok is, akik e kis pénz megtakarítása miatt voksoltak, de legtöbben nem annyira buták, hogy csak ez miatt mentek el a szavazóhelyre, amint Lendvai gondja.

Az bizonyosnak látszik, hogy az MSZP-t általában támogató táborból több mint egymillió szavazat ment az igenes voksok közé. Bár Horn Gábor a Gyurcsányt elküldő népakaratról beszélt – ez úttal ne firtassuk, hogy hová-, a referendum eredménye nemcsak Gyurcsányról, hanem a SZDSZ-ről, magáról is szólt, mert nem a MSZP, hanem a SZDSZ kezdeményezte az egészségügyi rendszer radikális átalakítását, és az erre vonatkozó erőszakos próbálkozást nemcsak a „polgárok” nagy része, hanem a „hagyományos baloldaliak” is utálták és elítélték. A MSZP-nek és az SZDSZ-nek ezzel együtt még örülnie is kell, mert ez a népszavazás nem országgyűlési választás volt. Ha az lett volna, a MSZP parlamenti képviselőinek száma egyharmadra csökkent volna, a SZDSZ pedig eltűnt volna a parlamentből.

Tűzet gyújt és vizet pumpál

A népszavazás eredménye nem jobboldali győzelmet jelent, mert a „hagyományos” baloldaliak közül is igen sokan igennel szavaztak. Itt már nem lehet egyszerűen használni a régi „bal” és „jobb” fogalmát.

Még mindig többen beszélnek baloldaltól-jobboldaltól, de valójában ennek a két szónak már nincs sok értelme a politikai erők osztályozásban, hiszen teljesen megfordult a pártok politikai-eszmei alapja: manapság az úgynevezett „baloldali párt” fut a kapitalizmus politikája után és a „jobboldali párt” a szocializmus politikája után. A valóságban nem az eszme alapján működik a politikai párt, hanem eszméje attól függ, hogy hatalomban van, vagy nincs. A hatalomban lévő pártok arra kényszerültek, hogy szembenézzenek a valós problémák megoldásával, míg az ellenzék a kormány elleni politikát hirdetett, függetlenül a szóban forgó pártok alapító eszmeitől.

Vajon miért használják e két elavult, tartalmát vesztett jelzőt a pártokra egyszerű polgárok és politológusok egyaránt? Egyedüli ésszerű magyarázatként arra gondolhatunk, hogy a polgárok többsége a baloldalt nem pozitív értelemben, hanem a negatív értelemben használja: a MSZP vezetők nagy részét az előző MSZMP, vagy KISZ örökösének látják, ráadásul nem az „eszme” örökösének, hanem hatalmat kedvelő elitként, akik mindkét rendszerben a hatalom előnyeit

élveznek. A FIDESZ-t támogató polgárok jobboldalként ennek ellenerejét vélik a pártban megtalálni. Ehhez képest a politológusok szóhasználata nem világos, inkább megtévesztő rutinnak nevezhető.

A 2002-es választások során a MSZP-SZDSZ koalíció visszaszerezte a hatalmat a populista politikával* és az Orbán-kormány arroganciáját elutasítók szavazataival, viszont az új kormány populista politikája tovább halmozta az állami költségvetés deficitjét. Ennek ellenére, vagy ennek ismerésben úgy nézett ki, hogy a 2006-os választásokon a polgárok nagy része már nem hitt az ellenzék populista politikájának és még egyszer megbízták a MSZP-t a kormányzással. 2006-ban a polgárok még türelmesek voltak, de azután elhangzott, majd nyilvánosságra került megtörtént Gyurcsány elhíresült őszi beszéde, és a választási ígérettel teljesen ellentétes sorozatos költségvetési szigorítások sora.

* Visszamenőlegesen, a Bokros csomag szűkserűséget is a tipikus Kádárkori elosztási szokás eredményezett: a külföldről kölcsönvett pénzből pótolták a költségvetés hiányát, amely egy válság helyzetet hozott. Ezt a felelősséget a MSZP-nek vállalnia kellett a MSZMP utódjaként.

Azóta eltelt időszakban Gyurcsány és a MSZP vezetők a polgárok bizalmatlanságát és haragját alulbecsülte. A költségvetési helyzet romlásáért közvetlen felelősséget elsősorban a MSZP-nek és SZDSZ-nek kell vállalnia, ezért Gyurcsánynak mindenekelőtt bocsánatot kellett volna kérnie a polgároktól, és lehetőleg szerényen a költségvetési lefaragások iránti megértést kellett volna kérnie. De ilyenfajta szerénységet soha nem mutatott Gyurcsány, inkább az arrogáns stílusban hártotta saját (pártja) felelősségét másra. Ez a politikai magatartás egyre nagyobb visszatetszést keltett az MSZP-hívek körében is, amelynek eredményként a MSZP támogatottsága rekordszintre esett. Gyurcsány arroganciája pártja és személye politikai sírásásának bizonyult.

A több biztosítós ideológia

Az arrogáns politikai magatartás csúcsára érkezett a „több biztosítós rendszer” bevezetésének erőszakos próbálkozásában. Nem minden változtatás reform: különösen a több-biztosítós rendszer bevezetésnek, azaz a társadalombiztosítás privatizálásának nincs meg a társadalmi háttere Magyarországon. Ha egy ilyen súlyos és átfogó intézkedésnek nincsenek meg az előfeltételei, akkor az ilyen próbálkozások csak zűrzavart idéznek elő. Az efféle próbálkozás a reformnak nem nevezhető. A társadalmi adottságokra fittyet hányva a több-biztosító rendszer elképzelése egyfajta neo-konzervatív (=neo-liberális) ideológiává vált, amelyet csak az ötszázalékos szavazói háttérrel rendelkező SZDSZ erőszakosan próbált bevezetni. Ez a magatartás az utolsó cseppnek bizonyult a választók egyre keseredő poharában és végül óriási győzelmet hozott a populista oldalnak.

Mi a neo-konzervativizmus?

Az egyik lehetséges értelmezés szerint, a „bölcsek uralkodásának ideológiája”: ez volt a Marxizmus gondolati alapja is, amely a 19. századi felvilágosult társadalmaknak köszönhette megszületését.

Ezért hát nem csoda, hogy az amerikai neo-konzervatívok, akik annak idején az Iraki háborút kezdeményezték, korábban mind baloldaliként voltak számon tartva. Magyarországon is hasonló a helyzet: akik a TB privatizálását erőszakolják, a bölcsek uralkodásának gondolatát vallják: amit ők javasolnak, az a társadalom számára az egyetlen és helyes választható út, más jó megoldás nem létezik. Mi ez, ha nem arrogancia?

Más megközelítés szerint a konkrét történelmi és társadalmi körülményeket figyelmen kívül hagyva a saját gondolatok hibás általánosítása. Mint ismeretes, az amerikai neo-konzervatívok túlzottan bíznak az erőszakban és a piacban. Ez a gondolkodásmód sajnos épp elég bajt és problémát okozott a világnak. Amikor az Iraki háborúba belekezdtek, a neo-konzervatív vezetők komolyan hitték, hogy a II. világháborút követő japán megszállás tapasztalat fel tudják használni Irak kormányozásában. Történelmi tudatlanságuk és szegényes történelmi ismereteik miatt hibás döntéseket hoztak. Ez nem csak az iraki háborúra jellemző, hanem igaz a vietnami háborúra is.

Megállapíthatjuk, hogy a neo-konzervatívok közös nevezője az arrogancia, amely elutasítja a saját elvekkel ellentétes vélekedést és a saját gondolatok erőszakos meghonosítására törekszik. Így a népszavazás nemcsak Gyurcsány, hanem a SZDSZ elküldéséről is üzent.

Úgy gondolom, hogy a mostani népszavazás nem „Magyarország győzelme”(Orbán Viktor) sem nem „Magyarország veresége” (Bauer Tamás), hanem a reform-arrogancia veresége.

A reformcsapda

A népszavazás után Gyurcsány újra megfenyegette a polgárokat azzal, hogy a populista válasza miatt a polgároknak még több terhet kell vállalniuk, mert a nemzetközi hitelminősítő intézet leminősítette Magyarországot. Ez is meglehetősen arrogáns megnyilatkozás. A hitelminősítő intézet nem egy eseményre reagál, hanem tendenciákra. Nyilván úgy spekulál, hogy a népszavazás utáni magyar kormányzás nehezebb lesz, ezért a politikai stabilitás romlik. Ezt az aggályt persze az intézet már a népszavazás előtt világossá tette. A kormánynak nem lenne szabad saját felelősségét áthárítani a polgárokra, hiszen a népszerűtlen költségvetési szigorítások az MSZP-SZDSZ kormányzás eredményeként váltak szükségessé. Ezért a jelenlegi kormányzó pártoknak magukra kell vállalniuk a szigorításból eredő minden problémát.

Személyesen nagyra értékelem a Gyurcsány kormányfő és Kóka gazdasági miniszter által végrehajtott reformpróbálkozásokat a költségvetés intézményi reformokban, és úgy gondolom, radikális változtatási szándékaik mögött az üzleti életben megszerzett tapasztalataik jelentősen közrejátszottak. Csak két dologban nem látták meg az igazi problémát, azért csapdába estek.

Amíg a kormány intézmények reformjait végezte, addig üzleti tapasztalataik nagyon hasznosak voltak. Ám amikor a nagyobb társadalmi rendszerek, pl. a társadalom- biztosítás rendszere felé haladt a reform, akkor már az üzleti tempó és határozottság negatív hatást kezdett gyakorolni. A társadalombiztosítási rendszer megváltoztatását nem lehet ugyanúgy végrehajtani, mint egy állami

cég privatizálását. Ez sokkal bonyolultabb: nem lehet csak gazdasági számításokkal megoldani az összes problémát, mi több, óriási társadalmi konszenzust igényel. Az efféle körültekintés hiányában a Gyurcsány-Kóka duó figyelmetlennek és türelmetlennek bizonyult. Ez bizony súlyos politikai hibájukká vált.

Ezen túl sok változtatás alapos előkészítő munka nélkül indult. A kormány vezetőinek tudniuk kell azt, hogy a magyar intézmények szervezettsége, hatékonysága és színvonala elég alacsony, ezért a kormány elképzelése, döntése és annak megvalósítása között óriási eltérés lehet. Magyarországon egy komoly intézkedés bevezetésekor mindig hiányzik olyan „karmester”, vagy vezércsapat, aki, amely végig figyelemmel tudja kísérni a végrehajtás gyakorlatát és egy pillanat alatt ki tudja javítani, vagy pótolni a hibás, vagy hiányzó elemet a kormánydöntés végrehajtásában. Ilyen „figyelmes ápolás” hiányában az új intézkedések bevezetése zűrzavar nélkül nem megy, és ez bizony negatívan befolyásolja a polgárok gondolkodását és hangulatát.

Amikor vizitdíját és kórházi napidíjat bevezették, teljesen kaotikus helyzet alakult ki. Például a vizitdíj-fizetés miatt egy-egy kórházban sorba kellett állnunk, majd ismét sorba állhattunk a rendelőajtó előtt. Amúgy is hihetetlenül ügyetlen a járóbetegek kezelésrendszere, és bár ez az oktan rendszer már több évtized óta létezik, a díj bevezetés - ésszerűségétől függetlenül - hozzáadott még egy kellemetlenséget a rendszerhez, és ennek eredményként a polgárok haragja halmozódott. Ami a kormánynak reform, az a polgárok számára nem hozott javulást, hanem inkább vezetett a helyzet romlásához. A kormány reformtörekvés növelte a polgárok felesleges terhelését.

Az efféle igazgatási-kormányzási anomáliák sajnos hosszú ideje jellemzőek Magyarországon: az alapgondolat és a változtatás iránya helyes és jó, de a megvalósítás szervezettsége és felkészültsége igen gyenge. Ez a tipikus magyar „*mismatching*”. A mindenkori politikusoknak meg kell birkózniuk ezzel a tipikus magyar betegséggel, különben mindig felesleges energiák mennek el a reformok szükségszerűen kialakuló ellenzőivel szemben.

Ezzel a hagyományosan meglehetősen alacsony hatékonyságú igazgatási képességgel nem lenne szabad bonyolult rendszerekben gondolkodni, ahogy ezt sajnos tette a népszavazástól súlyos figyelmeztetést kapott egészségügyi reform. Ha minden így marad, a rendszer működési költsége sokkal nagyobb lesz, mint az elérhető előny, a várható zűrzavarról nem is beszélve. Talán nem vagyok egyedül véleményemmel: decentralizált, egyszerű, egységes, transzparens és igazságos társadalombiztosításra van szükség Magyarországon.

Személyi kultusz vonzás

A rendszerváltás után Gyurcsány Ferenc politikai színpadra jutásáig a MSZP olyan párt volt, ahol több áramlati csoport (platform) versenyzett egymással, így meg tudott szabadulni az előző rendszerben tartott úgynevezett “Demokratikus központisítás” elvtől. Többszínű pártként a MSZP teljesen más arcát tudta megmutatni az Orbán személyi kultusz által diktátúra felépítésü

FIDESZ-szel szemben. Mostanában ez a politikai kép teljesen megfordult: a FIDESZ-ben Orbán Viktor sokkal visszafogottabban viselkedik, mint az előző szakaszban, viszont a MSZP-belül Gyurcsány, bár a népszavazás után már nem annyira erős a támogatási bázisa a párton belül, még mindig látszólagosan egy diktatúra vezéréként viselkedik.

Amióta Orbán Viktor meghonosította az USA-i típusú politikai imázstaktikát, Gyurcsány is utánozta őt ebben. Mindkét politikus a nagy sportaréna közepén, a kerek színpadon úgy játszik, mint egy TV sztárvendég. Ez a vulgáris, ízléstelen szereplés, a TV sztár „One-Man Show” stílusa napjainkban új típusú személyi kultuszt teremt.

A népszavazás utáni MSZP “értekezlet” gyűlésén is Gyurcsány egyedül 90 perces műsort adott, amely a mostani MSZP betegségét jól tükrözi. A párt, az elszenvedett óriási politikai vereség után sem tud normálisan vitatkozni a párt tagjai előtt. Egy-egy belső platformnak nincs elég bátorsága, illetve Gyurcsányt felváltó személy jelöltje sincs, aki hozzá hasonló vezetői képességgel, de más imázst tudna felmutatni, olyant, mint amilyen a Gyurcsány előtti időszakban szokásos volt. Ha így marad tovább az MSZP, akkor a Gyurcsánnyal győzött MSZP most vele együtt fog elsüllyedni. Ez egy politikai társöngyilkosság.